

Inwentaryzacja zimowisk uszatki *Asio otus* w Polsce południowo-wschodniej

W skrócie...

Liczymy zimujące uszatki w Polsce południowo-wschodniej. Możesz włączyć się w badania na dwa sposoby – (1) przysyłając informację o znanym Ci miejscu zimowania uszatek, lub (2) włączając się w inwentaryzację uszatki na zimowisku położonym blisko Twojego miejsca zamieszkania – w ciągu najbliższej zimy należy wykonać 3 kontrole takiego zimowiska.

Tło badań

Uszatka *Asio otus* jest gatunkiem regularnie zimującym w naszym kraju. W okresie zimowym, nietypowo jak na sowę, tworzy często zbiorowe noclegowiska, liczące od kilku do kilkunastu, niekiedy nawet kilkudziesięciu osobników. Mimo powszechności i spektakularnego charakteru tego zjawiska, brak dotychczas w krajowej literaturze publikacji, które podsumowywałyby podstawowe parametry populacyjne takich zbiorowych noclegowisk. Brak więc m.in. wiedzy dotyczącej średniej wielkości stad na noclegowiskach, ich czasowego wykorzystania w trakcie sezonu lęgowego, czy siedliskowej charakterystyki miejsc noclegowych (jedynie pokarm ptaków zimujących był szczegółowo badany w kilku regionach Polski). Poznanie tego zjawiska jest istotne również dlatego, że na jego przebieg mogą wpływać czynniki związane m.in. ze zmianami klimatycznymi, ale także ze zmianami zagospodarowania przestrzeni w siedliskach synantropijnych, gdzie zimuje znaczna część populacji.

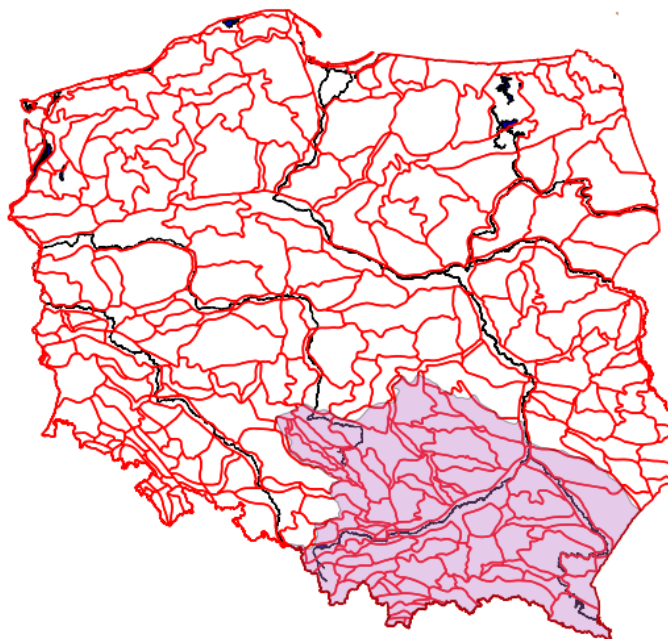
Cel badań

Celem badań jest poznanie podstawowych parametrów populacyjnych uszatek zimujących na znanych noclegowiskach grupowych w Polsce południowo-wschodniej (patrz Mapa). W ramach badań uzyskane zostaną informacje o wielkości zgrupowań ptaków, czasowym wykorzystaniu poszczególnych noclegowisk w trakcie sezonu, o czynnikach siedliskowych determinujących obecność noclegowiska.

Materiał

Badania oparte będą o dane pochodzące z dwóch źródeł:

- (1) wszelkie dane historyczne z lat 1981 – 2016 o uszatkach zimujących w Polsce pld-wsch
- (2) dane z inwentaryzacji wszystkich (lub znacznej części) znanych noclegowisk, wykonanej podczas dwóch zim – 2016/2017 oraz 2017/2018

Mapa 1. Obszar Polski południowo-wschodniej, z którego zbierane są dane dotyczące grupowych zimowisk uszatki.

Jeśli posiadasz w swoim notatniku obserwacje zimujących uszatek z lat 1981-2016, to przekaz je niezwłocznie do koordynatora inwentaryzacji (Tomasz Wilk, tomaszwilk3@gmail.com), wypełniając załączony plik excel, lub wpisz swoje obserwacje do bazy dbPtak (www.iop.krakow.pl/dbPtak/). Jeśli już wcześniej wpisałeś swoje dane do bazy dbPtak, lub bazy Ornitho.pl, to nie musisz tego robić ponownie – zostaną one wykorzystane. Przesłane przez Ciebie dane zostaną przeanalizowane, razem z pozostałą częścią materiału, ale posłużą również do wytypowania miejsc przeznaczonych do inwentaryzacji zimą 2016/2017.

Jeśli chciałbyś się włączyć do inwentaryzacji zimujących uszatek w tym sezonie zimowym, to zapoznaj się z metodyką przedstawioną poniżej i skontaktuj się z koordynatorem inwentaryzacji (Tomasz Wilk, tomaszwilk3@gmail.com).

Metodyka inwentaryzacji

Liczba i termin kontroli

W trakcie dwóch okresów zimowych (2016/2017 oraz 2017/2018) przeprowadzona zostanie inwentaryzacja znanych noclegowisk uszatki. Każde z noclegowisk powinno być skontrolowane 3-krotnie w ciągu sezonu zimowego – poniżej podano optymalne terminy, a w nawiasie możliwe terminy wykonania liczeń:

1 kontrola – 10-20 grudnia (1-31 grudnia)

2 kontrola – 10-20 stycznia (1-31 stycznia)

3 kontrola – 10 – 20 luty (1-28 luty)

Poszczególne kontrole powinny być wykonane w odstępie min. 10 dni od siebie.

Najbardziej wartościowe są pełne dane zebrane podczas wszystkich 3 kontroli zimowych. Jeśli jednak z jakichś względów nie możesz wykonać wszystkich 3 kontroli zimowych, najistotniejsze jest przeprowadzenie kontroli styczniowej. W sytuacji odwrotnej, jeśli możesz wykonać więcej niż 3 kontrole w ciągu zimy (bo np. zimowisko znajduje się bardzo blisko Twojego miejsca zamieszkania), to bardzo pożądane jest zebranie i przekazanie takich danych – dadzą one znacznie bardziej precyzyjny obraz zmian liczebności ptaków w trakcie sezonu zimowego.

Pora kontroli

Kontrolę można wykonać o dowolnej porze dnia. Jednak na noclegowiskach, gdzie istnieje duże prawdopodobieństwo niedoszacowania liczebności zimujących ptaków (np. duża liczba zimujących ptaków, wysokie, gęste drzewa iglaste uniemożliwiające dokładne policzenie ptaków), sugeruje się wykonanie kontroli w godzinach przedmierzchowych, połączonej z liczeniem ptaków wylatujących na żerowisko (patrz poniżej - Przebieg kontroli).

Ponieważ część zimowisk położona jest przy kościołach, należy unikać prowadzenia kontroli w niedzielę, w godzinach mszy – obecność ludzi może utrudniać przeprowadzenie kontroli oraz powodować, że część ptaków przenosi się w inne miejsce.

Przebieg kontroli

W ramach kontroli należy odwiedzić miejsce znanego noclegowiska uszatki i policzyć wszystkie ptaki zimujące w danej lokalizacji. Podczas kontroli oprócz liczebności ptaków, należy zanotować:

- godzinę przeprowadzenia kontroli,
- gatunek drzewa/drzew, na których przebywają ptaki,
- temperaturę powietrza,
- grubość pokrywy śnieżnej,
- inne czynniki mogące wpływać na obecność ptaków (np. obecność ludzi).

W wielu przypadkach policzenie ptaków będzie proste – w szczególności, gdy zimują w eksponowanych miejscach, np. na bezlistnych w okresie zimowym drzewach liściastych. W sytuacji, gdy zimowisko obejmuje wysokie, gęste drzewa iglaste, należy wydłużyć czas kontroli, na tyle aby dokładnie przepatrzyć wszelkie potencjalne miejsca, gdzie mogą przebywać ptaki. W sytuacji, gdy istnieje duża szansa, że znaczna część zimującej grupy mogła zostać przeoczona, ze względu na gęstą roślinność, sugeruje się wykonanie kontroli połączonej z liczeniem ptaków wylatujących na żerowisko. Kontrolę ptaków siedzących wykonujemy wtedy w godzinach popołudniowych, a bezpośrednio po jej zakończeniu ustawiamy się w miejscu, w którym uszatki z największym prawdopodobieństwem wylatywać będą na żerowisko i liczymy wszystkie zaobserwowane ptaki, w czasie od pół godz. przed zachodem słońca, do pół godz. po zachodzie słońca. Przy raportowaniu wyników, należy w takim przypadku osobno podać liczbę ptaków policzonych w miejscu spoczynku i ptaków wylatujących na żerowisko. W miejscach wyjątkowo dużych skupień ptaków zimujących, wskazane jest liczenie ptaków wylatujących na żerowisko w grupie 2-3 osób.

Przekazanie danych

Po wykonanej inwentaryzacji prześlij wyniki swoich liczeń do koordynatora badań. Możesz to zrobić na 2 sposoby:

- (1) wpisz swoje dane do formularza excel, zgodnie z zawartymi tam wskazówkami. Prześlij je na adres mailowy tomaszwilk3@gmail.com
- (2) wpisz swoje dane do bazy dbPtak (www.iop.krakow.pl/dbPtak/).
Pamiętaj aby zaznaczyć dokładną lokalizację zimowiska. W polu „uwagi” w panelu kontroli, wpisz gatunek drzewa, temperaturę, grubość pokrywy śnieżnej i inne uwagi.

Dane z bieżącego sezonu zimowego należy przekazać do 15 marca 2018.

opracował: Tomasz Wilk

uwagi przekazał: Krzysztof Kus